

Supilovska bilješka

Izabrani politički spisi, izbor i uvodna studija, Ivo PETRINOVIĆ,
Golden marketing i Narodne novine, Zagreb 2000., 320 str.

Na ovu me bilješku potaknula anketa *Kola* 1997. i prošlogodišnje izdanje Supilovih izabranih spisa.

Usporedio bih to izdanje - *Franjo Supilo: Izabrani politički spisi*, Izbor i uvodna studija Ivo Petrinović Zagreb, 2000. - s onim prije trideset godina - *Franjo Supilo: Izabrani politički spisi*, priredio dr. Dragovan Šepić, Zagreb 1970.

Priređivač novog izdanja nekoliko puta navodi staro izdanje u svojem tekstu i u bibliografiji, ali ga ne dovodi ni u kakvu vezu sa svojim. Pa ipak, to mu je u najmanju ruku bio predložak, a čini se i mnogo više od toga.

Naime, od Supilovih tekstova iz starog izdanja u novom je ispušten 31 tekst, a u dijelu "Politika u Hrvatskoj" ispuštena su dva i zamijenjena jednim novim. Izboru je pak dodano Supilovo pismo Gini Lombroso Ferrero, tiskano 1957. u *Hrvatskoj reviji*.

U novom su izdanju preuzete Šepićeve bilješke (str. 114., 126.-127., 129., 201., 207., 305., 307.). Podaci o izvoru tekstova prebačeni su, kada je riječ o novinama, ispod teksta, a za arhivsku građu, koju je objavio Šepić, preuzete su bilješke bez Šepićevih komentara.

U novom izdanju nema općega komentara o zbirci, a ni tiskanog tumača starijih hrvatskih i nepoznatih riječi. Kazalo je pak u obavijestima u starom izdanju bogatije.

Dakle, riječ je o određenom "krojačkom" izdanju, i nisam siguran da se njime izdavač i priređivač mogu ponositi.

Uvodna Petrinovićeva studija zapravo je škarorezno na petinu skraćena njegova knjiga *Politička misao Frana Supila* (Split, 1988.). U njoj nema ništa novo, a nisam potanko uspoređivao što je izrezano.

O Petrinovićevoj sam knjizi pisao o *Republici* (1989., br. 9.-10., str. 275.-278.). Iznio sam svoje kritičke primjedbe, nisam prihvatio mišljenje recenzenta Eduarda Čalića da je knjiga "paradigma kako treba pisati monografiju o jednom misliocu", a zaključio sam da je napisao koristan tekst i da su mu glavne interpretacije utemeljene.

Utemeljene su u rezultatima hrvatske povijesne znanosti, koja je i sama u mijenama vremena mijenjala ili prilagođivala svoja polazišta i plodove istraživanja.

Pogled u literaturu posljednjih pedeset godina pokazat će ritam zanimanja za Supila. Uočljivo je da su se povjesničari njime bavili u sintezama, monografijama, na prigodnim skupovima ili u povodu drugih obljeta te u prigodama tiskanja zbirka izvora.

Prema tiskanim bibliografijama i komentarima, lako je uočiti gdje se čuva građa o Supilu, što je tiskano te što još i kako u tom pogledu valja učiniti.

Uza sav utjecaj prilika, uza svu različitost pristupa i tematike, bili su to korisni koraci u proučavanju Supila. Oni su, dakako, utjecali i na moje razmišljanje o Supilu.

Matičina anketa u povodu 80. obljetnice Supilove smrti (*Kolo*, 1998., br. 4, 219.-261.) samim je pokretanjem i odzivom potvrdila njegovo značenje i trajno zanimanje za njega, što pokazuje i nekoliko rasprava u tom broju, koje su na svoj način proširile supilovsku tematiku. Anketa je, osobito u boljim svojim prinosima, također potvrdila da su naše temeljne spoznaje, rasudbe i prosudbe diferencirane i dobro postavljene.

Dotaknut je, iako nije što je razumljivo - temeljito kritički razrađen, odnos povjesničara. Dobro je uočeno da su na to bitno utjecale prilike u kojima su povjesničari pisali i što se postavljalo i favoriziralo kao smisao hrvatske povijesti: hrvatska nezavisnost ili zajednička jugoslavenska država, što onda nije ni moglo dati konačnu vjerodostojnu sliku, što se odražavalo na naše znanje o Supilu i što nije moglo pomoći da se prevlada nerazumijevanje svih njegovih misli i postupaka, a i da se ukloni odbornost prema njima.

U anketi se pledira da se ispita vrijednost "Supilova djelovanja uopće, a u Prvom svjetskom ratu napose" (Tereza Ganza Aras).

U njoj je Srećko Lipovčan - koji je i prije 30 godina u časopisu *Dubrovnik* (1970., br. 4, 190.) konstatirao kako "ni u 'slučaju Supilo' nisu historiografska istraživanja posljedovala i suvremeno koncipiranom modernom monografijom" - predložio znanstveni istraživački projekt u petogodišnjem roku.

Podijelit ću to mišljenje jer mislim da je Frano Supilo, odnosno moderna kritička, analitička i cjelovita monografija o njemu, još uvijek deziderat hrvatske povijesne znanosti prema njezinim najboljim standardima.

To će biti koristan posao. Kako mi se čini da se naše povjesničarske sile ipak rasipaju u raznolikosti pa i pomodnosti istraživanja, dok ih čekaju velike teme i goleme praznine, zaključio bih da se trebamo nositi s velikim temama.

A Supilo je velika tema i povjesničarski dug.

Trpimir Macan